

## A Nussbaum Testvérek



“A mi kedves drága szüleinknek, az önök fiai” -- ez van a kép hátára írva. Születési sorrendben vannak a képen, balról jobbra: Laci, Jenő -- az én apám, József, Sándor. A fiúk mind a négyen Budapesten születtek, de az apát áthelyezték Znaimba [Dél-morvaországi város, ma: Znojmo. -- A szerk.]. Az összes iskolájukat német nyelven végezték. A levelezésüket is németül bonyolították. Apjuk újránősült sok év után. Elvett egy bécsi nőt. A gyerekek németül beszéltek, tehát ha az apjuknak írtak valamit, németül írták, hogy megértse a mostohaanyjuk is. A többes szám (“szüleinknek”) azért volt, mert a nőt úgy fogadták el, mint anyjukat. Éppen a serdülő korban kaptak egy anyát. Jól beszéltek németül, a nő németül tudott, tehát ezt is [ami a fénykép hátára van írva] úgy írták.

És most jön a pikánsabb része a dolgoknak. 1918 körül, amikor még Budapesten laktak, s a nagyapám nem volt olyan öreg, hát így határozott: négy fiam van, szeretném, ha azok mind egyetemet végeznének. De az volt a kikötése, hogy a gyerekei különböző helyen legyenek, hogy milyen egyetemen, abba nem szólt bele. Az első gyereket, Lászlót elküldte Párizsba a Sorbonne-ra. A második gyerekekkel szemben az volt a kikötése, hogy nem mehet Franciaországba. Bárhova, csak nem Franciaországba, és nem tanulhat filozófiát, amit az első. Ez [Jenő, Nussbaum László édesapja] elment Olaszországba, Firenzébe, és matematikát tanult, diplomája és doktorátusa volt. A harmadik fia akárhova, csak ebbe két országba nem, és nem választhatta ezt a mesterséget. A harmadik, József pedig elment Berlinbe orvosnak. A negyedik gyerek, Sándor is más országba, más szakmára ment, gazdaságira Prágába. “Széthinteni Európában a magvaimat, mert elegendő volt ebből a háborúból, de mindenhol legyenek nekem gyerekeim.”

A nagyobbik testvér Párizsban bohém életet élt. Előadott a Sorbonne-on, és egy csomó pénze volt.

A harmadik testvér 1937-ig orvos volt Németországban, de 1937-ben már túrhetetlen volt a helyzet. Két évet, 1939-ig még maradt, onnan átment Londonba. Londonba gyűltek a menekültek az egész világról. Nem lehetett ott orvos, de zseniális ötlete támadt: Amerikába nem lehetett menni csak úgy, tehát egyetlen lehetősége volt, hogy valakit elvegyen feleségül. Vette egyszerűen a telefonkönyvet, és valakit felhívott -- ezt utólag tudtam meg. (Főként szép nevű hölgyeket hívott,

és nyíltan elmondta a szándékát. Végül valaki kötélnek állt.) Kiment egy amerikai nővel New York mellé, New Jerseybe. Ez már úgy 1940-ben vagy 1941-ben volt. Orvos nem nagyon lehetett, mert el kellett volna ismertetnie a diplomáját. Közben, 1942-ben Amerika belépett a háborúba. Ő azonnal jelentkezett önkéntesnek -- mint utólag megtudtam --, azért, mert úgyis megkapta volna a behívót, de kellett neki az önkéntesség, hogy hamarabb megkapja az amerikai állampolgárságot.

Sándor, a legkisebbik testvér 1902-ben született. Növésre ő volt az egyetlen, aki alacsonyra sikerült. Hosszabb ideig Csehszlovákiában volt. Én annyit tudok róla, hogy Budapest mellett, Kelenföldön volt egy textilgyár [Valószínűleg a Buday Goldberger Leó által 1923-ban alapított Wespag Szövő és Fonógyár Rt-ről van szó. -- A szerk.], valami vezető funkciója volt ott, de Budapesten élt [Maga Kelenföld is Budapest része volt, a XI. kerület egyik része. -- A szerk.]. Biztosan jó anyagi körülmények között élt, mert nem akart nősülni. Jól érezte magát egyedül.